MAATSCHAPPIJ ARTI ET AMICITIAE

ARTICULA

Artimagazine voor en van Artileden

Foto: Diana Blok

De toenmalige president van Suriname Ronald Venetiaan en het door koningin Juliana geschonken schilderij van Ruijsdael

nr. 14 oktober 2019

06 Drie algemene ledenvergaderingen

08 Rondom het Rokin: Meergranen

09 YAA: Steun voor jonge kunstenaars

12 Rookruimte wordt ArtSpace

14 Het is gezien: Ja, dat is Peter

15 Van het hoge Noorden naar het Rokin

18 De Arti-medaille is een koninklijke medaille

21 Hans Eijkelboom Arti-medaille 2019

23 IDFA in Arti voor het verkopen

24 Museumnacht maakt van Arti een grote familie

Suriname aan het Rokin

OP DE VOLGENDE PAGINA'S

SURINAME AAN HET ROKIN

25 November 1975 werd Suriname onafhankelijk. Komend jaar 45 jaar geleden en daarom aanleiding voor de Nieuwe Kerk om vanaf 5 oktober De Grote Suriname Tentoonstelling te organiseren. Arti doet niet onder voor de verre buurman aan de Dam en opent op 28 oktober een sociëteitsexpositie met werken uit de Suriname collectie van Artilid Myra Winter en haar ex-man Henry Strijk en met bijdragen uit de collectie van de grootste Surinamicaverzamelaar Carl Haarnack onder de titel Brasa mi ori – Groet mij met….

Camiel Hamans

Strijk en Haarnack hebben een Surinaamse achtergrond, Myra Winter geenszins. Toch is het Suriname geworden dat haar leven vult. Winter: 'Ik heb een museumopleiding gevolgd aan de Reinwardt Academie, maar ben vervolgens eerst een andere kant opgegaan. Een jaar in een kibboets, daarna een tijd in het antiquariaat totdat Gonny van Oudenallen me vroeg om met haar programma's te maken voor Radio MART, een station dat zich in de eerste jaren vooral richtte op Surinamers. Henry Strijk was een van de initiatiefnemers van MART, dat staat voor Multiculturele Amsterdamse Radio/Televisie; hij was als technicus bij onze uitzendingen betrokken. Wij kregen een relatie. Toen hij in 1995 besloot naar Suriname terug te gaan om daar voor de Surinaamse radio en tv te gaan weken, ben hem achterna gegaan. Aanvankelijk voor drie maanden, maar dat is wat langer geworden.'

Foto: Kees Funke Klipper

Werk van Soeki Irodikromo (1997), gemengde techniek op A4 formaat, voor Myra Winter als dank voor haar inzet voor de tentoonstelling in het Stedelijk Museum 1976/1977

Foto: Kees Funke Klipper

Myra Winter en Carl Haarnack voor een werk van Guillaume Lo A Noe

"Ik heb honderden schoolklassen rondgeleid door de *Twintig jaar.*"

"Ik werkte in het museum als een soort manusje van alles."

FORT ZEELANDIA

'Ik kon een baantje krijgen bij het nieuwe Surinaams Museum in Fort Zeelandia, de plaats waar in 1982 de Decembermoorden zijn gepleegd. Fort Zeelandia zat toen net in een transitie van hoofdkwartier van de militaire coupplegers tot museum. Bouterse en zijn regime hadden in 1991 het veld moeten ruimen en de relatie met Nederland was enorm verbeterd. Voor de viering van twintig jaar onafhankelijkheid had Nederland een mooi cadeau in het vooruitzicht gesteld: een expositie *Twintig jaar beeldende kunst in Suriname*, die naderhand ook in het Stedelijk te zien zou zijn. De makers van de expositie waren Chandra van Binnendijk en Paul Faber. Ik werkte in het museum als een soort manusje van alles. Ik was betrokken bij tentoonstellingen, verzorgde rondleidingen en deed alles wat er maar te doen viel. Ik heb honderden schoolklassen rondgeleid door de *Twintig jaar.*'

MODDER

'In Nederland bleek het niet zo te vlotten met de overname door het Stedelijk Museum van de expositie uit Paramaribo. Rudi Fuchs, die met een conservator naar Suriname was gereisd, was niet erg te spreken over de opzet en wilde van alles veranderen aan de tentoonstelling. Hij liet zich bovendien ontvallen dat de Surinaamse kunst naar zijn mening 'een traag in de modder vastgelopen variant was op de Nederlandse schilderkunst'. Er was ook nauwelijks budget om de werken naar Nederland te halen. Ik was net terug in Nederland toen dit speelde en ik kreeg het aanbod om, zonder honorarium, maar voor een vliegticket, de tentoonstelling ter plekke in Paramaribo voor te bereiden en de overkomst van de werken te regelen. Ik kon gelukkig logeren bij neerlandica Els Moor, spil in het literaire leven van Suriname. Via haar ben ik in contact gekomen met Michiel van Kempen, nu hoogleraar Nederlandse Caraïbische Letteren aan de UvA, en die ook zijn medewerking zal verlenen aan het omlijstende programma, dat de sociëteitscommissie organiseert rond de Suriname expositie.

De tentoonstelling in Fort Zeelandia was intussen afgelopen en alle kunstwerken waren dus weer naar huis terug. Daarom moest ik al die kunstenaars thuis of in hun atelier opzoeken om de werken los te praten en mee te krijgen. Zodoende heb ik de belangrijkste Surinaamse beeldende kunstenaars persoonlijk leren kennen. Vervolgens terug in Nederland mocht ik de tentoonstelling, die van

"Iedere ochtend aan het ontbijt kwam ik hetzelfde echtpaar tegen."

Foto: Kees Funke Küpper

Portet van Myra Winter (1997) door Ruben Karsters, tekening, A4 formaat, als dank voor haar inzet voor de expositie in het Stedelijk Museum 1976/19777

16 december 1996 tot en met 16 februari 1997 in de Nieuwe Vleugel te zien was, samen met conservator Martijn van Nieuwenhuyzen inrichten. Op deze manier ben ik betrokken geraakt bij de beeldende kunst in Suriname.'

NOLA HATTERMAN

'Het bleef niet bij deze ene, uitgebreide, ervaring. Tijdens de expositie werd ik geïnterviewd door een Amsterdams huis-aan-huis-blad. Dat leidde ertoe dat de Vereniging Ons Suriname (VOS), een eerbiedwaardige club, die dit jaar honderd jaar bestaat en die een eigen verenigingsgebouw heeft aan de Zeeburgerdijk, contact met me zocht. De Vereniging presenteerde op bescheiden wijze Surinaamse kunst en deed dat onder de naam Nola Hatterman Galerie. Nola Hatterman (1899-1984) was een Nederlandse actrice, ontwerper en kunstschilder, die zich na de oorlog in Suriname gevestigd heeft en naar wie in Paramaribo het Nola Hatterman Instituut is genoemd waaraan ze zelf nog les gegeven heeft. Nola heeft in 1967 meegedaan aan een tentoonstelling in Arti van Surinaamse kunstenaars. Naderhand hebben enige deelnemers aan die expositie geprobeerd lid te worden. Geen van hen kwam door de ballotage.'

SURINAAMSE LITERATUUR

'De vereniging zocht iemand om de galerie goed op poten te zetten en te runnen. Dat ben ik vervolgens gaan doen. Vanaf 1999, het honderdste geboortejaar van Nola, laat de galerie een Surinaamse kunstenaar die doceert aan het Instituut naar Nederland overkomen voor een grote expositie. Ik heb de galerie geleid tot 2011 en in die tijd hebben Henry en ik onze verzameling opgebouwd die een staalkaart biedt van Surinaamse kunst uit de periode 1995-2011.
De VOS is ook actief in de letteren. Ze heeft een boekhandel gespecialiseerd in Surinaamse literatuur, organiseert regelmatig boekenpresentaties en schrijversavonden en staat met een stand op het Kwaku festival in Zuid-Oost. Daar ben ik me ook mee gaan bemoeien en zo heb ik Carl Haarnack, dé verzamelaar als het gaat over Suriname, leren kennen.'

RUIJSDAEL

'In 2004 ben ik met Henry voor twee jaar teruggegaan naar Suriname om onderzoek te doen naar de beeldende kunst in Suriname. Op een gegeven moment ontmoetten we daar fotografe en Artilid Diana Blok, die op uitnodiging van de Nederlandse Ambassade in Suriname was om het culturele Caraïbische festival Carifesta vast te leggen. Diana beschrijft die ontmoeting in haar eigen woorden: "Iedere ochtend aan het ontbijt kwam ik hetzelfde echtpaar tegen. Hij was een Surinamer en zij een Nederlandse. Ik ben op ze afgestapt. Ze vertelden dat ze in Amsterdam voor de Vereniging Ons Suriname werkten. Samen beheerden ze de Nola Hatterman Galerie en organiseerden literaire evenementen. De vrouw, die van huis uit museologe is, vertelde me dat koningin Juliana bij het uitroepen van de Onafhankelijkheid in 1975 aan Suriname een schilderij van Jacob van Ruijsdael heeft geschonken. Het stelt een boslandschapje voor. Tijdens de eerste ambtstermijn van president Venetiaan hing het in zijn werkkamer, maar bij de verhuizing naar het nieuwe kabinet is het in de kelders terechtgekomen en daar heeft men het vergeten. Toen het niet zo lang geleden werd herontdekt, bleek het ontzettend vuil te zijn geworden. In het vochtige klimaat had de verlijming van de drie houten panelen waaruit het schilderij bestaat losgelaten en de gipsen lijst was verbrokkeld. (…) Ik was zo gefascineerd door dit verhaal dat het echtpaar op korte termijn een fotosessie in het Presidentiële Paleis heeft georganiseerd. De president was daarbij aanwezig. Toen ik het schilderij fotografeerde was de restauratie bijna af. De restaurateurs hadden een jachthondje, een schaapherdertje en de signatuur blootgelegd, die voorheen niet meer zichtbaar waren."'

BIËNNALE

'Je zult begrijpen dat ik deze foto, ook al maakt hij geen deel uit van mijn verzameling in de expositie in de societeit heb opgenomen. Ik smokkel nog een beetje meer. Er hangen ook bruiklenen van Renée Koldewijn die West-Afrikaanse mensen toont in voormalige Europese koloniën als Suriname en foto's van Steven Dahlberg, die ik in 2003 als eerste heb gebracht: een serie Surinaamse mannen. Nola staat natuurlijk centraal in de expositie; ik doe per slot van rekening niet voor niets nog steeds onderzoek naar haar leven en werk. Maar ik ben ervan overtuigd dat de expositie zal bewijzen dat het geen toeval is dat Nederland nu op de Biënnale vertegenwoordigd wordt door Iris Kensmill en Remy Jungerman, kunstenaars met Surinaamse wortels. Van Jungerman heb ik werk en dat hangt natuurlijk op de tentoonstelling in Arti.'

Brasa mi ori – groet mij met…, **Surinaamse kunst uit de collectie van Myra Winter en Henry Strijk en uit de collectie van Carl Haarnack tot medio januari 2020.**

Brasa mi ori –
groet mij met...,

Foto: Frans Smit

ALV 2007. Links vooraan de beide architecten van Bureau van Hoogevest Architecten

Foto: Frans Smit

De architecten Jan Roest en Ana Magdalinoiu

DRIE ALGEMENE LEDENVERGADERINGEN

Op 28 mei werd de 2007e Algemene Ledenvergadering (ALV) gehouden. Inclusief het bestuur waren er 23 kunstenaarsleden en 15 kunstlievenden op komen dagen. Geen daverende opkomst voor een vergadering waarin een aantal belangrijke zaken op de agenda stonden.
Want naast het Jaarverslag 2018 en de bijbehorende jaarrekening ging het ook over de toekomst: een presentatie over de verbouwings- en restauratieplannen door de architecten en bespreking van de statutenwijzigingen die nodig zijn om de begeerde status van ANBI ofwel Algemeen Nut Beogende Instelling te verkrijgen.

Edu Braat

Arti werd ook winnaar van de Museumnacht Award 2018 voor deelnemende kunstinstellingen.
Na jarenlang net naast de eerste prijs gegrepen te hebben, kreeg het organisatieteam van Arjen Lancel en Merel Noorlander dit keer de hoogste lof met hun manifestatie *Orakel*. Die ook dit keer zorgde voor ongeveer vierduizend bezoekers.

JAAR 2018

In het zoals altijd zeer verzorgde en complete jaarverslag (voor geïnteresseerden af te halen of te bestellen bij kantoor) een overzicht van alle tentoonstellingen en andere activiteiten en onder meer een lijst van alle kunstenaars en kunstlievende leden, met hun disciplines.
Penningmeester Louis van Beurden kon melden dat het de vereniging ook financieel voor de wind gaat. Er wordt weer winst gemaakt, die grotendeels in de spaarpot gaat voor de komende verbouwingsoperatie die gefaseerd uitgevoerd gaat worden en mogelijk wel een jaar of vijf, zes zal nemen.

PRESENTATIE

Na goedkeuring van de jaarstukken en een korte pauze kregen de architecten het woord en gaven een overzicht van wat ze voornemens zijn te doen, beantwoordden vragen daarover en kregen na afloop applaus.
(Wie in de details is geïnteresseerd, zie *Articula* 13. Online, op te vragen bij kantoor of in te zien in de dikke Articula-map op de leestafel.)
Een deel van de financiering is al geregeld, de rest zal mede afhangen van het verwerven van de ANBI-status. Planning is om eind dit jaar met de entree te beginnen.

STATUTENWIJZIGINGEN

Er lag een voorstel voor statutenwijziging ter tafel, voorbereid door een commissie. Zoals verwacht leidde dat tot vragen, opmerkingen en discussie, maar keurde de vergadering in meerderheid de wijzigingen goed. Maar omdat er geen quorum was, kon de definitieve beslissing pas genomen worden op een volgende vergadering op 3 jul, de ALV 2008.
Op die vergadering werden de statutenwijzigingen na andermaal discussie aangenomen en bleek er nog een vergadering nodig omdat het bestuur Jeroen Werners als bestuurslid had voorgesteld en er voor diens benoeming geen quorum was.

ALV 2009 (MET RUMOER)

En zo was er op 3 augustus weer een vergadering, de ALV 2009. Waarin Werners gekozen werd en de rest van de vergadering opging aan een lange discussie over het recente royement van twee kunstenaarsleden vanwege kleine vergrijpen. Veel aanwezigen vonden royement een te zware maatregel en het bestuur zei dat een en ander aan de leden wordt voorgelegd op de volgende ALV eind dit jaar. Dat vonden velen te lang duren; omdat royement een ernstige zaak is, is in verenigingsland gangbaar dat leden dan eerst geschorst worden en dat als zij daar prijs op stellen, zij zich kunnen verdedigen op een speciale ALV die dan binnen een maand of twee dient plaats te vinden. Maar het bestuur hield voorlopig vast aan zijn planning.

RONDOM HET ROKIN

MEERGRANEN

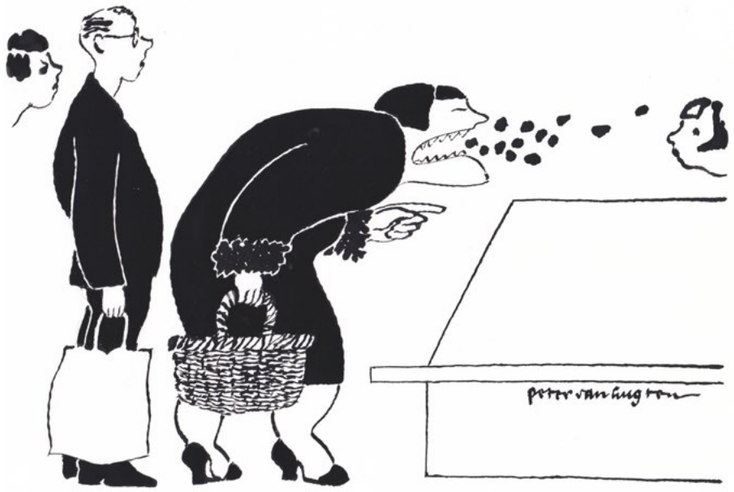

Ik heb nooit begrepen wat gluten zijn, maar opeens waren ze er. Een vriendin vertelde me dat zij, eenmaal aan een glutenvrij dieet begonnen, binnen een week van haar depressie af was. Na twee maanden zat ze weer zoals gebruikelijk in de put.
Het luistert nauw, begrijp ik, of je wel of geen glutenvoedsel tot je neemt. In ieder geval rust er een bepaalde zegen op glutenvrij brood.
Er is ook trouwens toch iets aan de hand met het brood in Nederland. Volkoren blijkt niet altijd volkoren te zijn en dat witte poeder op bruin brood is volgens de Keuringsdienst van Waarde gemaakt van haar. Dan heb je nog het veel-, meer-, drie-, vijf- of tiengranenbrood. En of ze nu bestrooid zijn met maanzaad of zonnebloempitten en of de gerst- of tarwekorrel nu heel is of juist geplet, al die broden smaken hetzelfde. Naar week karton. Het is vrijwel altijd 'ambachtelijk' genoemd fabrieksbrood.
Op weg naar Arti ging ik langs de bakker. Terwijl ik naar de fletse kadetjes in de vitrine keek, luisterde ik naar de mevrouw voor mij. Er was haar iets vreselijks overkomen. Ze had de vorige week uitdrukkelijk om *drie*granenbrood gevraagd *zonder* gluten. Thuisgekomen had haar man vastgesteld dat het helemaal geen driegranenbrood was, maar *zes*granenbrood en nog wel *met* gluten.
En nu kwam ze verhaal halen.
Het meisje achter de toonbank luisterde aandachtig en zei dat het haar speet.
'Daar koop ik niks voor. Ik wil mijn *drie*granenbrood. En wel nu.'
'Gesneden?', informeerde het meisje.
'Nee ongesneden, juffie, en ik betaal er niks voor, gesnopen?'
'Dat kan echt niet, mevrouw,' sprak het meisje, 'dat doen we hier nooit.'
'Nou wordt ie helemaal mooi,' zei de vrouw en plantte haar rieten mand op de vloer. Het werd een Zaak, dat was duidelijk. Achter mij hoorde ik gezucht en gesteun.
Het meisje liep naar achteren en in haar plaats kwam nu de cheffin op. Maar ook zij ging niet over tot gratis brooduitdeling.
De vrouw sloeg haar armen over elkaar. En verroerde zich niet. Het gemor van de clientèle nam toe.
Dat klonk door tot in de bakkerij zodat nu ook de bakker zelf tevoorschijn kwam. Regelrecht van de oven, in zijn witte outfit. Ook hij hoorde de klacht aan. Toen sprak hij een paar wijze woorden.
'Mevrouw,' zei hij, 'wij zijn ook de kwaadsten niet. U krijgt van mij een puik *drie*granenbrood *zonder* gluten.'
Er ging een zucht van verlichting door de winkel. De bakker verdween naar achter, keerde terug met een in papier gewikkeld brood en overhandigde het aan de glutenvrouw. Ze mompelde een grimmig dankwoord en wurmde zich namokkend met mand en brood een weg naar de uitgang.
De bakker keek zijn klanten aan.
'Takkenwijf,' sprak hij. 'Ze kan de pot op en laat ze maar lekker met haar man dat brood opvreten. Het is van gisteren en trouwens zevengranen, barstensvol gluten. En morgen zijn we gesloten.'

Roelof van Gelder

OUDEREN BEMOEIEN ZICH MET JONGEREN

Foto: Wim Ruijgrok

Het bestuur van YAA: Marianne Harten (penningmeester), Janneke Tigchelaar (voorzitter, secretaris),en Wies Rosenboom (lid)

Dit voorjaar was er in Arti een expositie van jonge talentvolle kunstenaars, Zachtzinnig Radicaal, georganiseerd door Young Artsupport Amsterdam (YAA). De kunstenaars hadden een YAA-award gewonnen, op voordracht van kunstopleidingen en productiehuizen.

Tia Lücker

Awards uitreiken is niet het enige dat YAA doet. Gratis onderdak voor jonge kunstenaars tijdens festivals, voorbereidingsperiodes van voorstellingen of exposities en stages horen ook tot het pakket. En matching van kunstliefhebbers boven de 55 met YAA-kunstenaars. De YAA-vrienden maken op die manier kennis met de ontwikkelingen in de kunstsectoren. YAA-vrienden komen in contact met het werk van jonge kunstenaars, hetgeen tot verrassende ontmoetingen leidt.

STEUN

Het bestuur van YAA bestaat uit Janneke Tigchelaar, Marianne Harten en Wies Rosenboom.
Marianne Harten: 'Sinds zeven jaar zetten we ons in voor de stichting Young Artsupport Amsterdam (YAA), door Janneke bedacht. Er werd toen sterk

Foto: Wim Ruijgrok

De vijf winnaars van de YAA-awards 2019.
Van links naar rechts: Tijmen van Tol, Diego Arias Asch, Andreas Hannes, Oded Yadin Rimon en Daniël Siegersma

bezuinigd op de kunsten en productiehuizen. De kunstenaars stonden erg in de kou en vooral jonge kunstenaars. Wij hadden het goed op onze leeftijd en we wilden jonge kunstenaars steunen, niet alleen beeldende kunstenaars, maar ook kunstenaars van allerlei discipline: dansers, musici, filmers, fotografen. We vonden dat we ruimte over hadden en wilden financiën en inzet voor jonge kunstenaars.
We werken samen met opleidingen en kunstproductiehuizen omdat het gaat om kunstenaars die net zijn afgestudeerd of in een productiehuis zitten. We hebben bedacht dat tien jonge kunstenaars per jaar voorgedragen kunnen worden, waarvan een vijftal een award kan krijgen. Dat heeft te maken met onze financiën. Da's een.'

AWARDS

'Het tweede was dat we mensen zouden zoeken die geïnteresseerd zijn in jonge kunstenaars en die een bijdrage willen leveren, financieel of op een andere manier. Op de jaarlijkse happening van de uitreiking van de awards vertellen de jonge kunstenaars wat ze dat jaar gedaan hebben en wat ze gaan doen en wordt er uitleg gegeven door degenen die ze voorgedragen hebben.
Daardoor raken YAA-vrienden op de hoogte van de ontwikkeling van de kunstopleidingen. Het is leuk om daarover te horen, want dat verandert ook heel sterk. En daarnaast zijn we steeds bezig geweest in wat we nog meer zouden kunnen betekenen in overleg met opleidingen en productiehuizen.
Wat redelijk soepel loopt is het aanbieden van gratis huisvesting bij festivals, exposities of productieperiodes. We hebben nu ongeveer 25 adressen met veertig slaapplaatsen; er zijn ongeveer tweehonderd overnachtingen per jaar, allemaal op aanvraag van de opleidingen. Op die manier bouwen we ook een band op met de instellingen en met de kunstenaars. Er zijn kunstenaars die sinds 2013 met regelmaat terugkomen.'

MATCHING

'Waar we nu erg mee bezig zijn is in hoeverre we meer vrienden kunnen matchen met kunstenaars die vragen hebben. Dat kan net zo goed support zijn. Allerlei dingen waarbij ze niet meer bij ouders en vrienden of hun opleidingen terecht kunnen of willen en waarvan wij denken dat YAA-vrienden interesse en kennis hebben om ze te helpen bij hun verdere ontwikkeling en om erin kunnen investeren. Dat is niet zo makkelijk.
We hebben het een paar keer geprobeerd, maar er zitten toch best wat haken en ogen aan. Het is niet eenvoudig aan twee kanten een goede match te krijgen.
Dat zijn dingen die we moeten ontwikkelen en waar we ook mee bezig zijn is atelierbezoek, dus dat kunstenaars vertellen waar ze mee bezig zijn en dat ze aangeven welke vragen ze hebben.
Dat is een tussenvorm om die matching beter op gang te krijgen.
Dit zijn de hoofdzaken.'

BELEID

In het voorjaar van 2019 is er een grote tentoonstelling in Arti georganiseerd, met medewerking van onder anderen Arti en het Amsterdams Fonds voor de Kunsten.
Niet alleen was er die expositie, maar er waren ook optredens, lezingen en een paneldiscussie. Corinne Noordenbosch hield een lezing over de positie van fotografen, aangevuld door twee awardwinnaars. Zeven kunstenaars hebben een overzicht van hun werk gegeven, er was een video van tien kunstenaars die eerder een award kregen. In totaal zijn er 39 kunstenaars die sinds 2013 een YAA-award hebben gekregen.

Er was een video van tien kunstenaars die eerder een award kregen.

Er is een nieuwsbrief een keer in de maand waarin steeds weer jonge kunstenaars worden gevolgd en tentoonstellingen en optredens worden aangekondigd of de vraag gesteld wie meegaat op bezoeken.
Marianne Harten: 'Het zijn allemaal manieren om de kunstenaars beter te leren kennen en de betrokkenheid te vergroten. We hebben naast de nieuwsbrief ook een website en af en toe een mailing waarin we vragen om een kleine bijdrage voor een heel speciaal project. De betrokkenheid bij een kunstenaar is soms zo groot dat er een extra financiële bijdrage komt. Dat is zeker niet ons doel, maar we proberen wel de matching tussen kunstenaars en vrienden te versterken.
Nu zijn we erg hard bezig met het beleid en de perspectieven voor de toekomst. En we hebben tot nu toe wel van de kunstopleidingen en van de kunstenaars gehoord dat het supprt grote impact heeft en heel bijzonder is.'
In koor zegt het hele bestuur: 'Aan deelnemers geen gebrek, wel aan geld.'

www.youngartsupportamsterdam.nl

"Aan deelnemers geen gebrek, wel aan geld."

ROKERSHOL WORDT ARTSPACE

Foto: Kees Frunke Klipper

Dirk Jan Jager heeft jaren lang het hoofd boven water gehouden als postbesteller, vandaar de postbestellersjas. Nu geeft hij Nederlands aan buitenlanders.

'Eigenlijk heb ik altijd georganiseerd en bestuurd. Ik zat nog op de middelbare school in Heiloo toen ik het al niet kon laten. Misschien dat ik het daarom wel gebracht heb tot de categorie Bekende Inwoner van Heiloo. Op de Wikipedia-pagina van Heiloo sta ik althans in dat rijtje. Nou, ja de eer moet ik delen met Jos Brink, maar ook met zanger en liedjesschrijver Maarten van Roozendaal en volleybal-international Ron Zwerver.'

Camiel Hamans

Dirk-Jan Jager, tot drie jaar geleden bestuurslid van Arti, neemt nu een nieuwe taak op zich. Hij beheert de Art Space, waar leden hun eigen expositie kunnen organiseren. De Art Space is gevestigd in de voormalige rookruimte. Het oppervlak is ongeveer vijf bij zeven meter, dus 35 vierkante meter. Er zijn twee grote wanden beschikbaar om werken op te hangen. Een wand is raam en van de laatste wand is naast de schuifdeuren nog maar een klein stukje muur beschikbaar.

GEEN PROVISIE

'Het rijbewijs voor deelname is het Arti-lidmaatschap. Misschien is dit voor sommigen een stimulans om kunstenaarslid te worden. Verder is er geen inhoudelijke selectie. Je mag alleen exposeren, samen met iemand anders of zelfs met een hele groep. De modeltekenaars, die op maandagavond bijeenkomen, hebben al een periode gereserveerd. De succesvolle zomersalon *Ceci n'est pas un fumoir*, was in feite ook een tentoonstelling van een groep. Ook de periode van exposeren is flexibel: minimaal een dag en maximaal twee weken. De kosten zijn zeer overzichtelijk. Arti wil absoluut geen winst maken op deze activiteit, maar juist de leden tegemoet komen die meer expositiegelegenheid willen hebben in eigen huis. Voor een dag betaal je een tientje, voor een week vijftig euro, exclusief btw dan wel. Of de kunstenaar zijn werk alleen maar willen laten zien of dat het tegelijk een verkooptentoonstelling is, maakt ons niets uit. Arti vraagt, anders dan de normale galerie, geen provisie.'

DO IT YOURSELF

'De Art Space is wel een do it yourself galerie. Er is geen assistentie van de technische dienst, of van mij. Ik regel alleen de agenda. Als je een beamer nodig hebt, moet je die ook zelf regelen, publiciteit idem. Het kantoor stuurt twee keer een persbericht, maar daar blijft het bij. Als je vitrines nodig hebt, moet je daar ook zelf achteraan. Het voordeel van de Art Space ten opzichte van andere expositieruimtes is, dat de Space laagdrempelig is. Wie een biertje aan de bar bestelt, kan zo even binnen wippen. Bovendien is de Art Space dynamisch. Er gebeurt bijna continu iets. Er is vrijwel elke week wel een opening, je kunt mensen uitnodigen voor een vernissage, maar ook voor een finissage. Er zijn regelmatig evenementen, soms een lezing of een concert, een discussie of een speciale borrel. Het kan allemaal. Het enige is dat er zoveel belangstelling bestaat dat ik vaak nee moet verkopen. We zitten tot de zomer van 2020 vol op een weekje in mei na. Daarvoor denk ik een open groepstentoonstelling te organiseren. De leden die mee willen doen, kunnen dan zelf inbrengen wat ze willen laten zien. Berichten daarover komen te zijner tijd via de leden-facebookpagina. Met de organisatoren van de Museumnacht ben ik bovendien in gesprek om in 2020 de Art Space een bijzondere rol te geven.'

ONTMOETING

'Hoewel alles kan, verloochen ik mijn ambitie niet. De exposerende kunstenaar moet zoveel mogelijk zelf aanwezig zijn. De Art Space is niet uitsluitend uitstalkast of een verkooplokaal, het moet een kunstenaarsontmoetingsplek worden. Daarvoor ben ik indertijd lid van Arti geworden en heb ik tien jaar in het bestuur gezeten. Het is in deze nieuwe ruimte niet de bedoeling dat je alleen maar je werk ophangt. Nodig collega's uit en discussieer met elkaar over je werk. Beantwoord vragen van het publiek, zie wie er interesse heeft voor het werk. Kunstenaars weten zelden welke mensen belangstelling hebben voor hun product. Ze komen die mensen bijna nergens tegen. Hier ben je aanwezig. Zet dat ook in de uitnodiging, veel liefhebbers willen weten wie er achter een schilderij zit.
Zelf ben ik actief als performancekunstenaar. Ik kom dus onder de mensen en ik lok reacties uit. Dat is voor iemand die in zijn atelier werkt volstrekt anders. In de Art Space wordt hem de mogelijkheid geboden zijn publiek te ontmoeten en ermee in gesprek te gaan.'

Voor boekingen Art Space:
info@dirkjanjager.nl

HET IS GEZIEN

DOOR FRANS LASÈS

JA, DAT IS PETER

Illustratie: Peter van Hugten

Ik ben klassenvertegenwoordiger. Docent Sietsma komt naar mijn tafel en zegt met zijn geaffecteerde piepstem: 'Laaases *(hij heeft het accent grave op de e gemist)*, ik ben even op de gang. Mocht er in de tussentijd iemand voor mij komen, zeg dan dat ik even op de gang ben.' Zodra hij de deur achter zich heeft dichtgedaan, roep ik door de klas: 'Die is pissen!' Eerlijk gezegd staat dit voorval mij niet meer zo helder voor de geest - het dateert van ruim vijftig jaar terug. Maar het is Peter van Hugten die mij er onlangs aan herinnerde. We kennen elkaar uit de tijd dat we allebei dachten reclametekenaar te willen worden. Daarvoor moest je naar de Amsterdamse Grafische School. Althans, dat vond mijn tekenleraar op het Ignatius College. Studenten van de Rietveld waren immers vooral druk met feesten en het uithangen van de kunstenaar. Peter en ik werden snel dikke mik. Hij was de betere tekenaar. In de avonduren volgde hij de lerarenopleiding LO-tekenen. Zijn akte behaalde hij in een zucht. En zo stond hij – achttien jaar oud – binnen de kortste keren voor een klas eerstejaars, op dezelfde grafische school als die hij voortijdig had verlaten. Terwijl ik braaf de opleiding afmaakte, exposeerde hij al in galerieën en deed hij ook nog even de MO-akte. Onze wegen scheidden, de vriendschap verdampte in de wind van ambities. Wel volgde ik zijn activiteiten door de jaren heen. Doe ik nog altijd. Met grote regelmaat bekijk ik zijn illustraties die hij voor *de Volkskrant* maakt. Ook stuit ik af en toe op boeken van zijn vaardige hand. En nu blijken wij allebei zomaar ineens voor hetzelfde *Articula* te werken – het roemruchte online clubblad van Arti et Amicitiae. Hij als illustrator, ik als stukjesschrijver. Na ruim vijftig jaar spreken we af en maken we een begin met het doorlopen van onze levens. We proosten met rode wijn en nog meer rode wijn. De anekdotes en bitterballen rollen over de tafel. Terloops laat hij mij weten tot zijn vreugde niet over een computer te beschikken. Illustraties voor de krant tekent hij met pen en inkt op papier. Een koerier trekt ze onder zijn handen vandaan en fietst ermee door weer en wind naar de redactie. En mochten wij vanaf nu elkaar iets te melden hebben, kan dat reuze makkelijk per vaste telefoon. Of per handgeschreven brief dan wel ansichtkaart, bezorgd door een fluitende postbode. Wil ik onverhoopt toch iets mailen – 'of hoe dat heet' - moet ik dat naar zijn dichtbij wonende zoon doen. Die zal het bericht afdrukken en onder zijn vaders voordeur schuiven. En dan ben ik jarig. Uit mijn brievenbus haal ik een feestelijke tekening, door hem gemaakt. Ik zie een stuk of vijf in het zwart geklede ouderlingen ogen te kort komen als er een wellustige blote meid juichend voor hun neus staat. Ja, dat is ook Peter.

www.franslases.nl

HET TOEVAL IS BEPALEND

Borealis stond er prominent in de aankondiging. En toch was het niet de bedoeling dat er begin juni een Baudetachtige bijeenkomst in Arti zou plaats vinden. Integendeel. Fotograaf Jeroen Toirkens en journalist Jelle Brandt Corstius rapporteerden over hun Borealis project: over de enorme cirkel van naaldbossen die in noordelijke poolcirkel ligt en die goed is voor een aanzienlijk deel van de noodzakelijke zuurstofproductie, maar die nauwelijks beschermd wordt. Wie wonen daar en hoe? Wat is hun relatie tot de omringende natuur?

Camiel Hamans

Foto: Wim Ruijgrok

Anna van Stuijvenberg

Brandt Corstius en Toirkens waren gasten van Anna J. van Stuijvenberg en Jolanda Jansen die op zaal exposeerden onder de titel *Maalstroom*. Een tentoonstelling die eveneens zijn uitgangspunt vond in het hoge Noorden, zegt Anna, en die verbonden is met de naaldboombossen. 'Ik ben van huis uit textielkunstenares. Maar daar kun je niet van bestaan. Ik leef van een bed & breakfast die ik uitbaat en in het weekend ben ik wijkverpleegkundige. Voor mijn werk ben ik daarom deels aangewezen op betaalde *residences*. In Noorwegen ligt tachtig kilometer boven Bergen Nordisk Kunstnarsenter Dale. Daarvoor kun je een plan indienen, twintig kunstenaars worden er per jaar toegelaten. Er zijn wel acht- tot negenhonderd aanvragen per jaar. Ik heb er drie keer kunnen verblijven en werken, in 2013, 2016 en 2017. Ik kon mijn weefgetouw en mijn materialen niet meenemen, dus ben ik gaan nadenken over andere materialen en technieken. Ik kwam op frottage. We kennen dat allemaal nog vanuit onze kinderjaren. Je legt een muntje onder een stukje papier en krast met een potlood erover. De textuur van wat er onder ligt, wordt dan op het papier zichtbaar. In het atelier dat ik mocht gebruiken, lag een prachtige vloer die geschikt was voor frottage. De houtnerven zie je in de 'afdruk' opduiken. Ik werkte met simpele A4tjes uit de plaatselijke kantoorboekhandel; die heb ik vervolgens gescheurd en op en aan elkaar geplakt, zodat je met kleine blaadjes toch groot kunt werken.'

HOUTZAGERIJ

'Al wandelend of beter mijn weg vechtend door een dichtbegroeid bos in de buurt, hoorde ik het geluid van een waterval. Het bleek te komen van een oude ingestorte watermolen van een houtzagerij; de balken stonden en lagen over elkaar. Daarvan heb ik een lijntekening gemaakt. De uitgesneden vorm daarvan vormt de onderste laag van wat ik in Arti heb laten zien. Daarop zijn frottages geplakt. Toen ik terugkwam in het kunstenaarscentrum vertelde de directeur me over de houthandel die Noorwegen in vroeger eeuwen met Amsterdam verbonden heeft. Mijn collega Jolanda Jansen, een performancekunstenares met wie ik al eerder had samengewerkt, stelde voor om weer eens iets samen te gaan doen. Zij had Arti in haar hoofd. Ik

kende het nog niet, maar zocht de website op en ben in Amsterdam gaan kijken. Ik raakte meteen gefascineerd door het daglicht dat van boven komt, een fantastische plek voor mijn *site-specific* werk. De ruimte en de plaats draagt bij aan wat ik maak. Ik ben nog geen lid, maar denk er nu hard over na om me aan te melden.'

AFBRAAKPAND

'Vanwege de historische relatie met Noorwegen wilde ik Amsterdams hout hebben voor het frotteren. Bij een recyclebedrijf vond ik een geschikte partij. En laat die nu van een afbraakpand aan het Rokin komen. Maar de relaties gaan nog verder. De titel van onze expositie was Maalstroom, een woord dat je ook in de Scandinavische talen tegenkomt en dat volgens diezelfde directeur van het centrum aan het Nederlands ontleend is. Mercator, de zestiendeeeuwse Leuvense cartograaf, gaf die naam aan de sterke getijdenstroom bij de Lofoten, een eilandengroep voor de kust van Noorwegen. Tenslotte wordt het grafiet waarmee ik werk gedolven in de buurt van de Lofoten. Het toeval verbindt alle elementen.'

VOOR DE KUNST

'Nadat we dit plan hadden bedacht, moesten we een voorstel schrijven voor Arti. Want het was natuurlijk maar de vraag of we in de zalen mochten exposeren. Om te verduidelijken wat we wilden – naast mijn bijdrage was Jolanda's performance met papier bij de opening en de 'ruïne' die daarvan zou overblijven, van even groot belang – hebben we ons niet beperkt tot een schriftelijke opzet en uitleg. We hebben er een maquette bij gedaan. Blijkbaar was ons plan overtuigend, want het voorstel werd aangenomen. Maar toen kwamen we voor een nog grotere opgave, de financiering. We hebben bij Arti advies gekregen bij welke fondsen we aanvragen konden doen; je wordt daar horendol van, want voor elk fonds moet je een volstrekt anders gerichte aanvrage opstellen. Daarmee waren we er nog niet. Het laatste stukje hebben we binnengehaald met een crowd-fundingactie via Voor de kunst. Een nicht die daar handig in is, heeft ons zeer geholpen. Zij heeft een meedenktafel georganiseerd: bijeenkomsten waar vrienden, familie en belangstellenden voor uitgenodigd werden om mee te denken. Dat heeft zoveel geld opgeleverd dat we nu werken aan een publicatie over Maalstroom. Het Mondriaan Fonds steunt ons daarbij ook.'

"Ik raakte meteen gefascineerd door het daglicht dat van boven komt"

TIJDVERLOOP

'Met Maalstroom hebben Jolanda en ik geprobeerd de tijdgeest te vangen in een maalstroom van gebeurtenissen. Het toeval brengt mij op een plek. Daar ontdek ik dat de houtbehoefte van het expanderende historische Amsterdam het Noorse landschap wezenlijk heeft veranderd. De gekapte eikenbossen zijn vervangen door veel sneller groeiende dennen. Het toeval wil vervolgens dat ik planken vind die van het Rokin komen. Het groeiproces van die planken wordt zichtbaar door mijn frottages. Het tijdverloop wordt een laag in mijn werk. Ik denk dat mensen dat kunnen voelen. Mijn installatie drukte een ander besef van tijd uit dan een letterlijke tijd. Er is een tijd waarin dingen kunnen groeien, kunnen ontstaan, waarin een gebeuren plaats vindt buiten onze ingrepen om. Ik vind het belangrijk dat dit besef ruimte krijgt en dat mensen begrijpen dat dit ook kan.'

Info

http://annajvanstuijvenberg.nl

https://www.jolandajansen.nl

"Ik ben nog geen lid, maar denk er nu hard over na om me aan te melden."

Anna van Stuijvenberg met de foto van de ingestorte houtmolen

Foto: Wim Ruijgrok

DE KONINKLIJKE ARTI-MEDAILLE

Koning Willem III bezocht als beschermheer de tentoonstellingen van Arti. Hij kocht dan regelmatig werk aan. Bij zijn bezoek aan de voorjaarstentoonstelling in 1868 eerde hij de Maatschappij met een koninklijke gouden medaille met oorkonde. Hij kon niet alle individuele kunstenaars persoonlijk bedanken en verleende daarom de Maatschappij de medaille.

Antoinette Frijns

Foto: Wim Nienhuis/ Frans Smit

Arti-medaille ontworpen door H.J. Etienne 1948

De eerstvolgende bestuursvergadering kaartte vice-voorzitter Reinier Craeyvanger deze gang van zaken aan. Hij had gehoord dat in de boedel van Jacob van Lennep zo'n koninklijke medaille was aangetroffen en vond het maar vreemd dat de medaille aan Arti was verleend en niet aan een kunstenaarslid voor een verdienstelijk werk. Mogelijk aangesproken door deze kritiek stelde Willem III vanaf 1870 jaarlijks een gouden medaille met oorkonde beschikbaar voor 'éenig meesterwerk dat op Arti's tentoonstellingen die onderscheiding waardig gekeurd kan worden'.
Een jury bestaande uit bestuur en twee benoemde leden diende jaarlijks te beoordelen welke kunstenaar voor de medaille in aanmerking kwam.

COMMOTIE

Het bezit van Arti's Breitner houdt verband met deze koninklijke medaille. In 1894 zond Breitner drie schilderijen in voor de voorjaarstentoonstelling waarmee hij meedong naar de prijs. Zijn schilderij *Sneeuw* werd waardig gekeurd voor de onderscheiding. De fabrikant Willink van Collen had bij zijn overlijden in 1887 een legaat van dertigduizend gulden aan Arti vermaakt. Het Artibestuur besloot het schilderij aan te kopen uit gelden van dat fonds. Hiermee werd *Sneeuw* eigendom van de Maatschappij. (Anders dan weleens wordt gehoord, heeft Breitner niet zijn openstaande drankrekening met het schilderij betaald.) De aankoop gaf de nodige commotie, want het fonds was bestemd om jonge kunstenaars in hun studie te steunen en Breitner was al 37 jaar oud.

VOORBARIG

Na de dood van Willem III continueerden koningin-regentes Emma en koningin Wilhelmina de jaarlijkse beschikbaarstelling van de gouden medaille. De laatste medaille werd in 1940 uitgereikt aan mevrouw O. van Iterson-Knoepfle. Door de bezetting verviel de beschikbaarstelling van de gouden medaille. Het bestuur reikte toen vanaf 1941 ter vervanging een eigen medaille, de Arti-medaille, uit. In 1944, 1945 en 1946 was er geen uitreiking.
In oktober 1946 liet koningin Wilhelmina weten dat zij vanwege Arti's houding in de bezettingsjaren niet langer beschermvrouwe was. Hiermee verviel ook de beschikbaarstelling van de koninlijke medaille. Het bestuur vond de opzegging voorbarig want de Centrale Ereraad moest nog oordelen over Arti's eventuele collaboratie. Een jaar later werd de Maatschappij vrijgesproken, maar dat was voor Wilhelmina geen reden om anders tegen Arti aan te kijken. Hierop besloot het bestuur in 1947 de uitreiking van de Arti-medaille te hervatten als eerbetoon aan een eigentijds kunstenaarslid. De uitreiking zou jaarlijks plaatshebben en de jury bestond uit vijf leden die zelf de koninklijke dan wel Arti-medaille al hadden gewonnen.

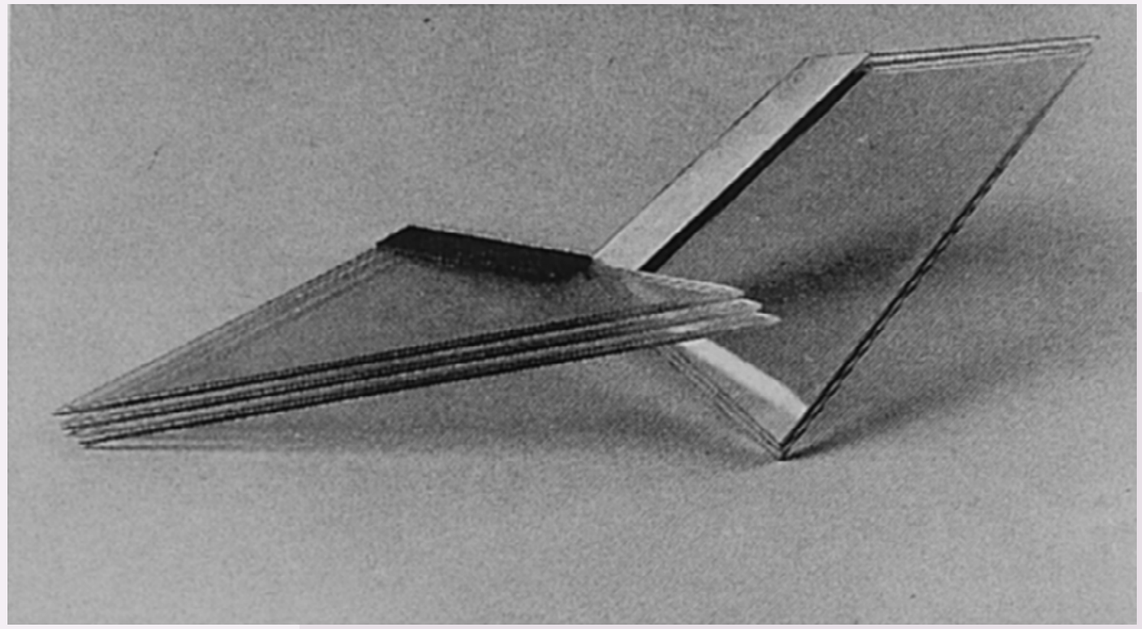

Foto: Wim Nienhuis/ Frans Smit

Nieuwe vorm van de Arti-medaille ontworpen door Lijsbeth Teding van Berkhout 1985

PRIJSVRAAG

Uit de oorlogsjaren was de medaille met de rouwende figuur nog voorhanden, maar die werd door het bestuur niet meer geschikt geacht. Daarom werd een prijsvraag voor het maken van een nieuw ontwerp uitgeschreven onder de beeldhouwersleden. H.J. Etiennes ontwerp kreeg de voorkeur en de medaille naar zijn ontwerp werd voor het eerst in 1948 uitgereikt, aan Jan van Tongeren, winnaar 1947, en Arnout Colnot, winnaar 1948. In de jaren 1964, 1975 en 1985 zijn er nieuwe ontwerpen gemaakt. In 1982 ontving Ed Dukkers de medaille naar het ontwerp van Theo Vathorst uit 1975. Lijsbeth Teding van Berkhout ontwierp in 1985 een bijzondere Arti-medaille, een glazen sculptuur. Deze is ook enkele jaren uitgereikt.

HERSTEL

De jury van 1997 stelde voor, naast het uitreiken van de medaille, winnaar Jan Roeland ook te eren met een tentoonstelling en publicatie. Met name over de aan de de publicatie verbonden kosten ontstond tussen bestuur, jury en Jan Roeland een conflict. Mogelijk heeft dit conflict ertoe geleid dat de medaille de volgende jaren niet is uitgereikt. Eerst tien jaar later, in 2007, werd besloten de Arti-medaille in ere te herstellen. Bepaald werd toen dat de medaille om de twee jaren wordt uitgereikt en dat de winnaar ook vijfduizend euro, een tentoonstelling in Arti en een persbericht zou krijgen. Pieter Holstein kreeg de Artiprijs in deze vorm als eerste, na hem ontvingen onder andere Wim T. Schippers, Jos Houweling en Peter Zegveld de medaille naar ontwerp van Pieter Elbers. Winnaar van 2019 is de fotograaf Hans Eijkelboom.

Bronnen:
Jaarverslagen, bestuurs- en ALV-notulen en tentoonstellingscatalogi Arti en *Een Vereeniging van ernstige kunstenaars.* (Amsterdam, 1989)

Foto: Ton van der Siap/Frans Smit

Arti-medaille ontworpen door Theo van de Vathorst 1975

FOTODAG-BOEKANIER

'Ik wandel door de stad en kijk daar om me heen. Als ik iets zie wat opvalt, wordt dat het thema van de dag en houd ik me daar maximaal 2 uur mee bezig', vertelt fotograaf Hans Eijkelboom (1949). Dat bezighouden is meer dan ermee rondlopen en erover nadenken. Wat hem opvalt, fotografeert hij. Niet eenmaal, maar talloos vaak.

Camiel Hamans

Foto: Miriam van Praag

Zo ontstaan series van toeristen met allemaal hetzelfde Amsterdamse mutsje op, eindeloze portretten van zakenlui in hun vrijwel identieke stereotiepe jasje-dasje-kostuums, jonge vrouwen met allemaal een tas van hetzelfde kledinglabel, mannen in spijkerbroek en daarboven een groene parka, meisjes in denim rokjes met een zwarte legging eronder, energieke skaters met ontbloot bovenlijf, jonge mannen in T-shirts met eenzelfde opdruk of voorbijgagers in een kanariegeel sportjack.

INDIVIDUALITEIT

Eijkelboom is geïntrigeerd door de rusteloze massa's die door onze binnensteden trekken, In New York, in Rotterdam, in Moskou, Nairobi, Parijs, Tokio, Shanghai of Amsterdam, overal waar hij komt en rondloopt. Hij kijkt, ziet een voor hem opvallende overeenkomst en fotografeert. Voor de kijker is het duidelijk: klaarblijkelijk willen we allemaal op elkaar lijken, we volgen allemaal dezelfde mode en dezelfde bijna voorgeschreven patronen. Maar op het tweede gezicht blijkt er meer aan de hand: bijna iedereen probeert toch een eigen accent te leggen, wil zich onderscheiden en tracht de eigen individualiteit te benadrukken.

IDEALE MAN

Eijkelboom, opgeleid aan de academies van 's-Hertogenbosch en Arnhem en aan de Ateliers, debuteerde in 1971 op Sonsbeek buiten de parken. Daarna verwierf hij vrijwel direct faam met projecten, zoals Met mijn gezin (1973) en Mooi (1979). Voor 'Met mijn gezin' zocht hij moeders met twee kinderen. Hij liet ze op een bank plaatsnemen en ging er telkens zelf bij zitten. Het fotografisch resultaat laat zien hoe inwisselbaar de vaderfiguur is. Voor 'Mooi' vroeg hij voorbijgangers iemand op straat aan te wijzen die ze zelf mooi vonden. Vervolgens fotografeerde Eijkelboom die figuur en vroeg deze op hun beurt een volgende mooie persoon aan te wijzen. Net zo lang tot de mooie mensen op waren. In een ander project vroeg Eijkelboom zijn vrouwelijke kennissen hun ideale man te beschrijven. Op basis van die gegevens liet hij zichzelf door een kapper en grimeur omvormen tot het ideaalbeeld. Voor weer een ander project figureerde hij tien dagen in krantenfoto's.

Zo stond hij op de plek van de burgemeester van Arnhem en de Gelderse Commissaris van de Koningin.

OBJECTIVEREN

In 1992 ging het roer om. Eijkelboom ging niet meer zelf op de foto, maar begon een Fotodagboek, later gevolgd door Fotonotities. Elke dag de stad in en kijken naar wat hem opviel. 6000 Fotonotities heeft hij intussen, die hij thematisch bijeenbrengt in rasters van negen, twaalf of zestien afbeeldingen, voorzien van locatie, datum en tijd. De jury van de Arti-medaille, Barbara Broekman, Lotte Geeven, Pim Trooster en voorzitter Petra Noordkamp, is van mening dat Hans Eijkelboom in zijn werk het persoonlijke met het algemene verbindt. Door de manier waarop hij zijn beelden registreert, verzamelt en ordent geeft hij in zijn werk op een observerende, nuchtere wijze een prachtig beeld van de hedendaagse samenleving en vraagstukken rond identiteit. Hans Eijkelboom maakt met zijn oeuvre duidelijk wat de essentie van fotografie is: het objectiveren van beelden van de werkelijkheid.

Ter gelegenheid van de uitreiking van de Arti-medaille 2019 wordt tot en met 6 oktober werk van hans Eijkelboom geëxposeerd in de bovenzalen van Arti. Tegelijkertijd vindt er een tentoonstelling van werk van hans Eijkelboom plaats in Japan in The National Museum of Modern Art, MoMak, Kyoto en The Kyoto Costume Institute, KCU.

INGEZONDEN BRIEF

14 augustus 2019

In deze brief van wil ik graag de laatste ontwikkelingen vertellen van de groep Hedwig. Hedwig van der Heiden merkte een tijd geleden op dat er weinig werk van Arti-kunstenaars te zien was in de bovenzalen van Arti et Amicitiae. Het idee dat er te weinig tentoonstellingsruimte is werd herkend door ongeveer honderd Arti-leden en zij zetten hun handtekening onder haar manifest. Er vormde zich een werkgroep van enkele nieuwe, maar ook vele doorknede Artikunstenaars die nieuwe plannen maakten.
Helaas is nu, augustus 2019, de conclusie dat de groep Hedwig is doodgebloed. Het lukte de overgebleven groep niet om voldoende daadwerkelijke hulp te krijgen om verder te gaan met het initiatief. Ik begrijp heel goed dat vele kunstenaars het te druk hebben met het maken en verkopen van hun werk en dus geen energie kunnen steken in een actiegroep.Gelukkig zijn er de laatste tijd nieuwe initiatieven ontstaan door het bestuur en de commissies in Arti. Zo kwam er de Artspace en heeft het bestuur de zogenaamde Open Call aangekondigd.
Allemaal mogelijkheden voor de eigen kunstenaars om in Arti te exposeren.
Hier zijn we natuurlijk erg blij mee. Door een misverstand heeft Hedwig gekochte consumptiebonnen uitgedeeld tijdens haar tentoonstelling in de Art Space. Zij werd daardoor geroyeerd door het bestuur van Arti. Naar mijn mening is dit een wel ERG ZWARE straf van het bestuur en dat veel kunstenaars dit ook vinden was duidelijk in de laatste (rumoerige) Algemene Leden Vergadering van 1 augustus. Wordt vervolgd !

Mieke Werners

EEN HUIS VOL FILM

Elk jaar in november zit Arti een dikke week vol met jonge lieden achter laptops. IDFA wordt er gefluisterd. Maar wat doet dat volk hier? Kopen en verkopen is het antwoord.

Camiel Hamans

IDFA, International Documentary Film Festival Amsterdam, in 1988 in een klein zaaltje aan het Leidseplein. Initiatiefnemer Ally Derks bracht wat enthousiastelingen bijeen die het moe waren overspoeld te worden door het gelijkvormige op massavermaak gerichte filmaanbod. Het bleek een succes. Nu, meer dan dertig jaar later, is IDFA het wereldfestival voor creatieve documentaires. Dus geen reisverhalen of natuurfilms maar documentaires uit onverwachte landen en films die andere thema's behandelen, anders naar de wereld kijken en anders gemaakt zijn dan de voor de hand liggende, makkelijk in de markt liggende standaardproductie.

FESTIVAL

IDFA waaiert ondertussen uit over de hele stad: Eye, Tuschinski, Pathé Munt, Brakke Grond, Compagnietheater, Zuiderkerk, Tolhuistuin en Arti. Niet overal worden films vertoond, want IDFA is veel meer geworden dan alleen maar films laten zien en bekijken. Arti is *IDFA's Marketplace*, de ontmoetingsplek waar het sinds 1996 aan het festival toegevoegde onderdeel *Docs for Sale* zich afspeelt. Documentairemakers kunnen hun films insturen voor een verkoopcatalogus. Soms zijn het films die ook in het reguliere IDFA-programma meedraaien, maar dat hoeft niet. Als de film geselecteerd wordt voor het Sales-onderdeel komt die een jaar op het digitale IDFA-platform te staan.

VERKOOP

Omdat IDFA niet alleen bezocht wordt door liefhebbers, maar ook door *sales agents*, inkopers van omroepen wereldwijd, door programmeurs van festivals en andere professionals, ligt het voor de hand makers en mogelijke kopers bij elkaar te brengen. *Face to face* contact verkoopt immers altijd beter. Dat zien we tussen 20 november en 1 december in Arti weer gebeuren: makers en producenten op zoek naar belangstellende kopers, maar ook naar mogelijke samenwerkingspartners voor volgende projecten. Misschien een voorbeeld voor de kunstenaarsleden van Arti?

IDFA 2019: 20 november tot 1 december

IDFA Oproep

international
documentary film festival
amsterdam
idfa

Museumnacht voor jongeren

Foto: Cleo Campert

Museumnacht 2018 Himmelsbach

Foto: Cleo Campert

Museumnacht 2018 Angelo

De Museumnacht en Arti, dat lijkt een vreemde combinatie. Arti is geen museum en wil dat ook absoluut niet zijn. Toch hebben Merel Noorlander en Arjen Lancel dit jaar opnieuw een immens en ambities programma opgezet voor de nacht van 2 november en twee weken er na. Waarom?

Camiel Hamans

'De Museumnacht is een speeltuin voor adolescenten,' legt Merel uit 'een gelegenheid voor deze groep om kunst te ervaren. Om mee te maken wat kunst met je kan doen. De musea vullen deze nacht voornamelijk met vertier in. De kunstinstituten en Arti bieden het experiment. Deze tijd is er een omslag in de relatie maatschappij en kunst. Dat moeten we laten zien en vooral aan nieuwe kijkers. Aan mensen die anders niet binnenkomen. Wij kiezen voor relevante, pittige thema's, maar die vertalen we in het hele gebouw, op zaal, aan de gevel, in het trappenhuis en in de sociëteit zodanig dat het een spannend verhaal wordt dat adolescenten mee kan nemen en dat interesse voor kunst kan opwekken. Ons programma is een wervelwind, maar luchtig gebracht om een gedachtenproces op gang te helpen. Als het goed is, ga je anders naar buiten.'

FAVORIET

Medeorganisator Arjen Lancel, die als sinds 2012 bij de Museumnacht in Arti betrokken is, eerst met Frans Franciscus en incidenteel ook met Radek Vana, herinnert zich nog hoe het begon. 'Het was in 2012, Marjo Boeijen van kantoor had een brief gekregen of Arti niet mee wilde doen aan de Museumnacht. Peter Zegveld die daar lucht van had gekregen, was er als de kippen bij en claimde de zalen. Wij van de programmacommissie vonden dat het een zaak voor ons was en hebben Peter naar de sociëteit verwezen. Wij namen niet alleen de zalen in gebruik, maar ook de gevel, het trappenhuis. Alles, dat is zo gebleven.' 'En iedereen doet mee,' vult Merel aan. 'Arti is normaal een eilandenrijk. Daar merk je niets van bij de Museumnacht en de voorbereiding daarvan. Alle generaties zijn betrokken, maar ook alle afdelingen, kantoor, keuken, iedereen. Bert Ham, onze chef kok, heeft vorig jaar een speciaal ijs bedacht omdat het bij het thema paste. In de Museumnacht voelt Arti als een familie, zei een der deelnemende leden ons. Dat voelt goed. Het publiek ervaart dat ook zo. Het laat ons regelmatig weten dat Arti favoriet is. We hebben al een paar keer de Jury Award gewonnen. Elk jaar is er een andere jury. Dus dat betekent wel iets. Vorig jaar was het juryrapport opnieuw zeer positief over ons programma en de aanpak ervan. De maatschappelijke relevantie van ons thema en de verfrissende manier waarop het uitgewerkt was, werden geroemd, maar ook de interactie tussen kunstenaars en publiek. Het feit dat mensen vragen konden stellen aan kunstenaars, werd apart genoemd.'

MISSIONARIS

'De Museumnacht is in feite heel compact, de grote nacht, de mini-nacht een week later, in totaal twee weken van tours, workshops, optredens en shows. Dat is te doen. Natuurlijk kost het veel tijd, die je niet aan je eigen werk kunt besteden, maar als kunstenaar moet je meer doen dan in je atelier zitten.' Of, zoals Arjen het zegt, "dingen neerzetten, die je niet ziet". 'Dus nodig je anderen daarvoor uit. Een beetje missionaris zijn. Nu heb ik dat altijd al gedaan; op mijn twintigste organiseerde ik kunstfeestjes in leegstaande panden in Leiden. Al die grote ruimtes in die kraakpanden stonden leeg. Daar moest je iets mee. En het lukte me altijd om de juiste en leuke mensen daarvoor te vinden. Misschien is dat organiseren wel een lichtelijke verslaving van me. Maar ik zie het ook als een soort sport. Een thema bedenken, een programma opzetten en dan de enorme subsidieaanvrage opstellen, dat is het meeste werk, maar als dat gedaan is, begin juni, ben je eigenlijk klaar. Natuurlijk alles moet nog opgebouwd worden, maar de grote klus is al rond lang voor de nacht daar is.'

COMMISSIE KOERS

Waar Arjen bekent dat hij vroeger ambitie had om jongerenwerker te worden, en toegeeft dat hij dus in wezen binnen zijn droom is gebleven, vertelt Merel dat ze vanuit een heel andere achtergrond tot haar inzet voor Arti is gekomen. 'Ik ben nogal traditioneel opgeleid aan de Koninklijke Academie in den Haag, zowel qua technieken als qua kunstopvatting. Toen ik eenmaal zelfstandig in de praktijk stond, heb ik me niet alleen moeten bijscholen, maar heb ik ook mijn ideeën moeten bijstellen. Ik merk dat we op een keerpunt staan. We kunnen dingen veranderen. Ik heb in de commissie Koers gezeten, de commissie die een paar jaar geleden over de toekomst van Arti nagedacht heeft, en daar hadden we echt het gevoel op een keerpunt te staan. In elk geval kreeg ik het gevoel alsof ik op een springplank stond. De vraag is: wat gaan we doen met Arti? En dan niet alleen waar het jongeren betreft. Dat was een fijn klimaat om actief te worden, om veranderingen in gang te zetten. Toen ik vervolgens door de PC uitgenodigd werd om op gesprek te komen, heb ik dat graag gedaan. Ik heb een jaar meegelopen en ben toen lid van de commissie geworden. Ik vind het fijn om links te leggen, om meer te doen dan alleen maar in mijn atelier te zitten, ik hou ervan om samen beleid uit te zetten en mensen te enthousiasmeren. Toen ik eenmaal in de commissie zat heeft Frans Franciscus een half jaar tegen me aangepraat en zijn best gedaan om me te overtuigen om hem te vervangen in het team voor de Museumnacht. Ik doe het nu voor de derde keer.'

Foto: Cleo Campert

Museumnacht 2018 Himmelsbach

Foto: Cleo Campert

Museumnacht 2018 Malpique

BURGER KING

'Bij het opzetten van de nieuwe Museumnacht hebben we ons afgevraagd wat er leeft onder jongeren van 18 tot 35 jaar, dat is immers de doelgroep. Klimaat natuurlijk, zie maar hoe veel navolging dat Zweedse meisje krijgt. Maar wat ons schokte was dat de deelnemers na de Haagse scholierenklimaatmars allemaal hup naar de Burger King trokken. De hele stad lag vol met afval. Voor ons werd het een uitdaging hoe we het thema konden verpakken en hoe we er duiding aan konden geven. We zijn uitgekomen bij kunstenaars die al jaren onderzoek doen naar dit thema. Sommigen doen dit op activistische wijze, anderen op een filosofische, weer anderen op een empirische manier, sommigen kun je humanist noemen, anderen zijn veel technischer of technologischer geïnteresseerd, sommigen zijn poëtisch in hun aanpak, anderen hermetisch.'

PLURIVERSUM

'We beginnen klein, vanuit het eigen lijf, vervolgens zoomen we een niveau uit en kijken we naar de stad, tenslotte bereiken we een mondiaal niveau. De titel voor de Arti Museumnacht 2019 is PLURIVERSUM en dit geeft al aan hoe pluriform ons universum is of in elk geval kan zijn. We hebben een Chileense kunstenares die cosmetica maakt van vrouwelijk ejaculatievocht, een onderwaterfilm over een sloot, een geurkunstenaar, de Antwerpenaar Peter de Cupere, die nu op de Biënnale te zien of beter te ruiken is met zijn kunstwerken die de geur van vervuiling, van beschaving en commercie verspreiden, een jonge fashiongroep die we samen met het Sandberg Instituut presenteren, wereldreizigster Esther Kokmeijer die laat zien hoe we mondiaal met erfgoed omgaan. Ze bouwt een installatie van afgedankte airco's: van binnen koel, van buiten bloedheet. Marwan Moujaes, een Libanese kunstenaar die pendelt tussen Parijs en Maastricht, komt met een video van een verboden Joodse begrafenis in de Libanon en hij hangt een immense banner aan de gevel waarop te lezen valt dat de vogelvlucht stopgezet is tussen negen uur 's ochtend en vijf uur 's middags. De groep Pink Pony Express presenteert in samenwerking met Urker vissers een installatie waarin het verbod op de pulsvisserij en de Brexit worden verbeeld. De laatste deelnemer is de Britse schrijver en ontwerper Thomas Thwaites, die onlangs de pers haalde doordat hij een tijdlang probeerde als geit onder de geiten te leven.'

Museumnacht 2 november

ARTICULA
Artimagazine voor en van Artileden

Articula is een programma- en verenigingsmagazine van Arti van en door Artileden

COLOFON

Hoofdredactie: Camiel Hamans

Eindredactie: Tia Lücker

Redactie: Edu Braat, Roelof van Gelder

Basisvormgeving: Robin Hoogstad

Illustraties: Peter van Hugten

Fotografen in dit nummer: Diana Blok, Cleo Campert, Kees Funke Küpper, Wim Nienhuis, Miriam van Praag, Wim Ruigrok, Frans Smit, Ton van der Stap

Vormgeving: Monique van der Vlis, StudioS2B

Emailadres: articula@arti.nl